

Geneugens van smos waleer.

Jan van Hein was, evenals z'n vader, bakker (nu bakker Meinders), tegelijkertijd klokkenluider, maar vooral organisator en auteur. Hij was correspondent voor de krant en schreef vele verhalen in dialect voor de "Maarkelse kraante". Zoals onderstaand verhaal over de geneugens van vroeger: "de geneugens van smos waleer":

Smos waleer, ik proate noe van de jaoren umtrent 1880-1890, kwammen de keender vuur eur schooljaoren um zo te zeggen naargens. Eur grootste wille was met va met de stotkaore naor 't land en dan van 't ene knipgat in 't aandere, det 'n drek hoge opspuiten en ze haoste van de kaore toeselden. De groteren vermaakten zich in 't winter bie de dorps-petrolielanteerns met spellekes as schemmeken jagen, verstoppertje spöllen en "de rolle wordt woo langer woo dikker". Zo wodden de lange aovende met en oonder mekaere wat ekot en ... dan vrog achter de gedientjes, det was opgeleg.

In 't zommer ha'j boeten genog te doone. Fietsen wadden d'r nog neet en dan mos't met de kotte beentjes gebeuren, a'j d'r op oet wollen. D'r was too oaver 't algemeen grote tevredenheid met 't kleinste betjen ontspanning. Vrogger ha'j in 't joar drie of veer oetvoeringen en rechtevoort wal 'n zestig. Det is begonnen met "Bilderdijk" en met 't oale meziek. Dee meziek was heel wat aans as met de "Fanfare" van now, woar ze eers as 't ware op de leerschole komt. Wie hadden een bestuur en een road van biestand. De lesten mosten de nije leden kuren vuur won instrement of ze geschikt wadden. Det gaf mangs wat! Met de neudige ernst wodden 't gebit van alle kaanten bekekken en belöcht en de hoofdman deed oetsproake. Meesten tields wadden ze geschikt vuur 't instrement waor 't meeste behoefte an was. En dan meer bloazen, um 't hadste, det de krullen der oet vlogen. Ie maken met twaalf man meer lawaai as now met 'n goeie twintig man.

Sinnematten (sint Maarten op 11 november) was de grote dag vuur de leefhebbers van pannekoke met wos of appel. 's Aovends gengeln de jongs langs de huuze met 'n foekepot en 'n kalebas en zongen lustig van: "Foekepotterij, foekepotterij, geef oons een centjen en dan goa'w oew weer voorbij". Meteen teunen wie dan 'n kallebas, waor w'al wekke van tevuurten oons blie op hadden emaaft. De kalebas was netjes oetehold, met figuren en namen besneen en vervolgens een keersken d'er in. 's Aovends in 'n duuster langs de huuze, de rest leep d'erbie en roazen met 'n foekepot, det 't lefebrieje was. 'n Foekepot was ne vaarkens bloaze, strak espannen oaver 'n keuls pötje met 'n stok d'r binnen in, waor 'j zon merakels mooi geknester en lawaai met konnen maken, tut vervelens too. A'j roond wadden e'wes, wodden de bute verdeeld oonder alle deelnemmers. Vuur det geeld wodden dan snoeperieje ekoch, zoas steken, zuurballen en zeuthoolt um op te kewwen.

Dan kwam zeutjesan **Sunterklaos**, waor in vrogger dage bitter weinig notitie van wodden enommen, mer a'j vuur 'n kwatjen kregen, wa'j de konink te rieke. Wie zetten ginnen kloomp klaor, meer nen teelder en doa ko'j dan 'n volgenden morgen 'n paar cent, 'n luk snoeperieje en 'n" klaoske" op veenden.

Vuur de **karmis** gingen de kremers met de benne roond, hoes an hoes, um kreentenwegge te verkopen. Alleman koch van 'n kremer. Op dissen dag kwam Goondags Gatjan bie de bakker met ziene kreentenwegge. Daor ko'j um dobbelen. 't Wadden mooie, roonde kreentenbreudjes van vief ceant en ok van 'n dubbeltje. Dee de hoogste ogen gooien had de wegge, zoas ze det vrogger neumen. Daor gingen d'er wal mangs wat met nun noszakdook vol naor 't hoes en dat vuur 'n zacht priesken. Zo'n boetenkaans konnen völle leu bes gebroekden in de tied, det vake inplaatse van botter "pleer in de panne" wodden egetten. Wee'j wat det is? 'n Ei van twee ceant, 'n fösken gruttenmel, dobbelsteentjes spek, anemaakt met ne halve kanne zeute melk en dan, in de pannekookspanne op 't veur, stiekum meer reuren en husselen, tötdat 't gaar is. Doar ko'j ne dikke laoge van op ne plakke rogenbrood smeern, zonder dat de portemonnee las leed.

'n Aovend van **Sintersteffen** (tweede Kerstdag) was 't veur 't jonge volk feest in de harbaarge. Dan wodden d'r al weer drok ekeuierd oaver den **aolejaorsaovond**, wat of ze dan toch wal zollen oethalen. Daor wadden mangs rare dingen bie. Al was't bie völle leu meespat scharrebekken, met aolejaorsaovond wodden 'n boek op de leest ezet. Volop vleis, wos en spek, dottergellen met rooien kool, det is haost algemeen de kost. Mangs hebt ze ok nog 'n knien of nen hazen, dee per ongeluk in 'n haalsbaand zeent elopen.

Met **niejjaor** gaot de keender al vrog op 'n pad, de buurt in um eur niejjaor of te winnen. Met klein geschut wa'j gewaopend en 't geenk d'r mangs of, da'j der naar van wodden. Ok de groten hadden van

De kinderen gingen op Palmzondag met de palmpasen langs de deur. (hier in 1933).

alle soorten vuur waopens um niejjaor te scheten. Zee hadden bietieds 't kistentuug opezocht en de schimmelplekken der of e' maakt. De buurte har't weer good in 't zin, 'n helen januari gungen de noabers bie mekare op vesite. Neet alleene de maansleu, de vrowleu gingen ok met um te klipklappen met de tipklumpkes. 't Geet der gezellig an too op zonne niejjaorsvesite.

In 't vuurjaor kree'j eers wier **de markten**, waar de jongeleu oet alle boerschoppen naor too trokken. 'k Zee nog de Stökkumse jongs, het buis

lös um de hoed, de mouwen met 'n knup van vuurten vast eboonden, ne pietsgarre in de haand, het dorp binnenrukken met grote koppels en dan meer zingen, naor de harbaarge. Mennig klaortjen wodden edroonken en 't draejen vake op ruzie oet.

De **meerten- of meakesmaark** was wal ene van de vuurnaamsten vuur joonk en aold. Pasgetrouwde jongeleu gingen der tehoop hen um wat te kopen en um familie en bekenden te ontmeuten. Ze zeajt trouwens, det d'r in Maarkel zovöl gelukkige huwelijken töt staand beent ekommen umdat op de meakesmaark de deerns de jongs mochen vraogen.

Dan komme wie zowat an **Paosen**; eerst Palmpaosen. Dan wadden al dage van te vuurten de mooders drok in de weer um 'n palm te versieren. Van alles kwam der an: rozienen, viegen, biskwie, zwaantjes en een sinaasappel. Daor gingen de keender op Palmzondag 's morgens de buurte met duur.

De jongs wadden drok met baakhoolt sleppen.

Dag in, dag oet en mangs nog bie de laampe, haalt ze 't hoolt bie mekare met kleine k  rkes vol of op platte wagentjes met ne riege keender der veur espannen. 'k Wete nog bes oet eigen jonkheid wat vuur wille of det was, det baakhoolt sleppen. Zes, zeuven wekke vuur Paosen ston ie al met baakhoolt op en ie gungen der met achter de gedientjes. Op Paoszundag eers 's moregns eierkulen en -tikken op 'n baarg met mooie gekluurde eier en dan 's aovonds nao 't gebroekelijke eieretten, zo'n betje in de oelenvloch naor de baoke. Al heel gauw zoch ie nen angebraanden knuppel van de baoke um oew de hane good zwart te maken en dan begon 't fees. In de rappigheid zag ie v  lle zwatte pieten. Wat ha'j dan wille; vake wadden ze onherkenbaar zwat as nen waterkettel boven de rake. **Pinksteren** wadden de maekes drok met de Peenksterkrone en det was ok 'n waar fees vuur de wichter. En daornao kwam 'n drokken tied vuur de boeren an, dan was d'r veureers gin tied meer um fees te vieren.

